604 ـ سۈننەتكە ئەگىشىشتىكى سەۋەپ

سوئال

بىز نىمىشقا پەقەت قۇرئانغىلا ئەگەشمەستىن ، پەيغەمبەر مۇھەممەدنىڭ سۈننىتىگىمۇ ئەگىشىشىمىز لازىم ؟ نىمىشقا مۇئەييەن بىر مەزھەپكە ئەگىشىشىمىز كېرەك ؟

تەپسىلى جاۋاپ

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن .

بىرىنچى سوئال ئىخلاسمەن ، ئەمەلىيەتچىل مۇسۇلمانغا غەلىتە ۋە كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغاندەك كۆرىنىدۇ . ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسلىرىنىڭ بىرى ئىكەنلىكى شۇنداق ئىنىق بولغان بىر نەرسە قانداق بولۇپ بەس ـ مۇنازىرە قىلىدىغان بىر مەسىلىگە ئايلىنىپ قالىدۇ ؟ بىراق سوئال سورالغان بولغاچقا ، ئاللاھنىڭ ياردىمى بىلەن ، سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنىڭ ئاساسلىرى ۋە پرىنسىپلىرىنى ، ئۇنىڭغا ئەگىشىشنىڭ لازىملىقىنى ، ئۇنى رەت قىلغۇچىلارنىڭ ھۆكمىنى تەقدىم قىلىمىز . شۇنداق قىلىش ئارقىلىق ، شەكلەنگۈچىلەر ۋە ئۆزىنى [قۇرئانىيىين(قۇرئانچىلار)]دەپ ئاتىۋالغان ئازغۇن گۇرۇھلارغا ـ قۇرئان ئۇلاردىن ئادا ـ جۇدادۇر ـ رەددىيە بېرىمىز . خۇدا خالىسا بۇ بايانلار مەسىلىنىڭ ھەقىقىتىنى چۈشىنىشنى خالايدىغان ھەرقانداق كىشىگە پايدا ئىلىپ كېلىدۇ .

سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنىڭ ئىسپاتى

(1) قۇرئان سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنى سۆزلەيدۇ ، مەسىلەن:

(ئا) ئاللاھ دەيدۇ : كىمكى ئاللاھ ئەلچىسىگە بويسۇنىدىكەن ئاللاھقا بويسۇنغان بولىدۇ . . . [ئاياللار 4 : 80] ئاللاھ پەيغەمبەرگە بويسۇنۇشنى ئۆزىگە بويسۇنۇشنىڭ بىر قىسمى دەپ سۈپەتلىدى . ئاندىن ئۇ ئۆزىگە بويسۇنۇش بىلەن پەيغەمبەرگە (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) بويسۇنۇشنى بىرلەشتۈردى : ئى مۇئمىنلەر ! ئاللاھقا بويسۇنۇڭلار ھەمدە ئەلچىگە بويسۇنۇڭلار . . . [نىسا(ئايالار) 4 : 59]

(ب) ئاللاھ بىزنى پەيغەمبەرگە قارشىلىششتىن ئاگاھلاندۇرىدۇ ، ھەمدە ئۇنىڭغا ئىتائەتسىزلىك قىلغۇچىنى مەڭگۈلۈك دوزاخقا مەھكۇم قىلىدىغانلىقىنى بايان قىلىدۇ . ئاللاھ مۇنداق دەيدۇ : پەيغەمبەرنىڭ ئەمرىگە خىلاپلىق قىلغۇچىلار (دۇنيادا)چوڭ بىر پىتنىگە يولۇققۇشتىن، يا (ئاخىرەتتە) قاتتىق بىر ئازابقا دۇچار بولۇشتىن قورقسۇن . [نۇر 24 : 63]

(س) ئاللاھ پەيغەمبىرىگە بويسۇنۇشنى بىر دىنىي بۇرۇچ قىلدى ؛ ھەمدە ئۇنىڭغا قارشىلىششنى مۇناپىقلىقنىڭ بىر بەلگىسى قىلدى : (ئى مۇھەممەد!) پەرۋەردىگارىڭ بىلەن قەسەمكى، ئۇلار (يەنى مۇناپىقلار) ئ�ز ئارىسىدىكى دەتالاشقا سېنى ھ�كۈم

چىقىرىشقا تەكلىپ قىلمىغىچە، ئاندىن سېنىڭ چىقارغان ھۆكمىگە ئۇلارنىڭ دىللىرىدىكى قىلچە غۇم بولسىمۇ يوقالمىغىچە ۋە ئۇلار پۈتۈنلەي بويسۇنمىغىچە ئىمان ئېيتقان بولمايدۇ . [نىسا (ئاياللار) 4: 65]

(د) ئاللاھ بەندىلىرىنى ئۆزىگە ۋە ئەلچىسىگە ئاۋاز قوشۇشقا بۇيرىيدۇ : ئى مۆمىنلەر! الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى سىلەرنى تىرىلدۈرىدىغان(يەنى ئەبەدىي ھاياتقا ئېرىشتۈرىدىغان) ئىمانغا دەۋەت قىلسا، ئۇنىڭغا ئاۋاز قوشۇڭلار . . .

[ئەنفال (غەنىمەتلەر) 8: 24]

(ئې) ئاللاھ بەندىلىرىنى يەنە بارلىق ماجرالارنى ئۇنىڭ بىر تەرەپ قىلىشىغا سۇنۇشقا بۇيرىيدۇ : . . . ئەگەر سىلەر بىر شەيئىدە ئىختىلاپ قىلىشىپ قالساڭلار، بۇ توغرىدا الله غا ۋە پەيغەمبەرگە مۇراجىئەت قىلىڭلار . . . [نىسا (ئاياللار) 4: 59]

(2) سۈننەتنىڭ ئۆزى سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنى كۆرسىتىدۇ . مەسىلەن :

(ا) تىرمىزىي ئەبۇ رافىئىي ۋە باشقىلاردىن نەقىل قىلىدىكى ، پەيغەمبەر (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) مۇنداق دىگەن : مەن ، سىلەرنىڭ بىرىڭلارنىڭ مىنىڭ يوليورۇقلىرىمنى ياكى چەكلىمىلىرىمنى ئاڭلىغاندا ، كارۋىتىغا يۆلىنىپ تۇرۇپ : مەن بۇنى قوبۇل قىلمايمەن ؛ بىز ھىچ ئۇنداق نەرسىنى ئاللاھنىڭ كىتابىدا بايقىمىدۇق . دىيىشىنى ، كۆرۈشنى خالىمايمەن . ئەبۇ ئەيسا : بۇ سەھىيە ياخشى ھەدىيس دىگەن . [سۈنەنى تىرمىزىي شاكىر نەشرى ، 2663 ـ گە قاراڭ]

ئىرباد بىن سارىيە ، ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن ، نەقىل قىلىدىكى ، پەيغەمبەر مۇنداق دىگەن : سىلەرنىڭ بىرىڭلار كارۋىتىغا يۆلەنگەن ھالدا ، ئاللاھ چەكلەنگەن نەرسىنى پەقەت قۇرئاندىلا بايان قىلىدۇ دەپ ئويلامدۇ ؟ مەن سىلەرگە دەي ، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى ، مەن ئاگاھلاندۇرغان ، بۇيرىغان ۋە چەكلىگەن نەرسىلەر قۇرئاندىكى نەرسىگە ئوخشاش ياكى كۆپ . [ئەبۇ داۋۇت نەقىل قىلغان ، كىتاب ئەل خىراج ، ئىمارە ۋەل فەيئى]

(ب) ئەبۇ داۋۇت يەنە ، ئىرباد بىن سارىيە دىن نەقىل قىلىدىكى ، « ئاللاھ ئەلچىسى بىر كۈنى بىزگە نامازدا ئىمام بولدى ، ئاندىن ئۇ بىزگە بۇرۇلدى ھەمدە بىزگە قاتتىق ۋەز قىلدى . . . مىنىڭ سۈننىتىمگە(يولۇمغا) ۋە مىنىڭدىن كىيىنكى توغرىغا يىتەكلەنگەن خەلىپىلەرنىڭ يولىغا دىققەت قىلىڭلار ، ئۇنىڭغا يىپىشىڭلار ھەمدە ئۇنى ئىزىق چىشىڭلار بىلەن چىڭ چىشلەڭلار . [سەھىيە ئەبۇ داۋۇت ، كىتاب سۈنەن] .

(3) ئالىملارنىڭ ئورتاق قارىشى (ئىجمائىي) سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنى دەلىللەيدۇ .

شافىئىي مۇنداق دىگەن : مەن ساھابىلار ھەمدە تابىئىينلارنىڭ ئارىسىدا ئاللاھ ئەلچىسىدىن بىر ھەدىيسنى نەقىل قىلىپ ، ئۇنى قوبۇل قىلمىغان ، ئۇنىڭغا يىپىشمىغان ھەمدە ئۇنىڭ سۈننەتلىكىنى مۇقەررەرلەشتۈرمىگەن بىرەرسىنى ئۇقمايمەن . كىمكى بۇ يولدىن ئايرىلىدىكەن پەيغەمبەرنىڭ ھەمراھلىرى ۋە ئۇلارغا ئەگەشكەن ئالىملارنىڭ يولىدىن ئايرىلغان بولىدۇ ، ھەمدە نادانلارنىڭ بىرى دەپ قارىلىدۇ .

(4) ئەقىل سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنى كۆرسىتىدۇ .

پەيغەمبەرنىڭ ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكى بىزنىڭ ئۇ دىگەن ھەربىر نەرسىگە ئىشىنىشىمىز كىرەكلىكىنى ھەمدە ئۇ بەرگەن ھەر

بىر بۇيرۇققا بويسۇنۇشىمىز كېرەكلىكىنى ئۇقتۇرىدۇ . ئەلۋەتتە ، ئۇ قۇرئاندىكى نەرسىلەردىن زىيادە بۇيرۇقلارنى بەردى ۋە ئىشلارنى خەۋەر قىلدى . سۈننەت بىلەن قۇرئاننىڭ ئارىسىنى ئايرىۋېتىش ، ئۇنىڭغا يېپىشىشنىڭ لازىملىقى ھەمدە ئۇنىڭغا ئاۋاز قوشۇشتا ئۇ ئىككىسىنىڭ ئارىسىنى ئايرىۋېتىش بولسا توغرا بولمىغان ئايرىۋېتىش . ئۇ بىزگە دىگەن نەرسىگە ئىشىنىشىمىز ، ھەمدە ئۇنىڭ كۆرسەتمىلىرىگە بويسۇنۇشىمىز ۋاجىپ .

سۈننەتنىڭ مۇھىملىقىنى ئىنكار قىلغۇچىلارنىڭ ھۆكمى بولسا ئۇلار كاپىرلار ، چۈنكى ئۇلار دىنىنىڭ ھەممىگە مەلۇم بولغان ھەمدە ئىنكار قىلغىلى بولمايدىغان قىسمىنى ئىنكار قىلدى ۋە رەت قىلدى .

سىزنىڭ ئىككىنچى سوئالىڭىز ، مۇسۇلمان مۇئەييەن بىر مەزھەپكە ئەگىشىشى تەلەپ قىلىنامدۇ ـيوق دىگەن مەسىلىگە كەلسەك ، جاۋاپ ـ ئۇنىڭ لازىمى يوق . ھەر بىر ئادەتتىكى مۇسۇلمانغا نىسبەتەن ، ئۇنىڭ مەزھىپى بولسا ئۇنىڭ فەتىۋاچىسىنىڭ ياكى دىنى ئىشلاردا مەسلەھەت سورايدىغان ئالىمنىڭ مەزھىپى بولىدۇ ؛ ئۇ ئۆزى ئىشىنىدىغان ، تەقۋا ئالىملاردىن فەتىۋا سورىشى كېرەك . ئەگەر بىر كىشىدە قايسى دەلىل ۋە قاراشلارنىڭ كۈچلۈكرەكلىكىنى بىلەلەيدىغان يېتەرلىك بىلىم بولسا ، ئۇنداقتا ئۇ قۇرئان ۋە سۈننەتتىن ئەڭ كۈچلۈك دەلىلگە ئىگە بولغان قاراشلارغا ئەگىشىشى كېرەك . مۇسۇلمان مەشھۇر تۆت مەزھەپنىڭ بىرىگە ئەگەشسە بولىدۇ ، شەرتى ، ئەگەر ئۇ مەلۇم بىر مەسىلىدىكى ھەقىقەتنىڭ باشقا بىر مەزھەپتە ئىكەنلىكىنى چۈشەنسە ، بۇ ھالدا ئۇ ئۆزىنىڭ مەزھىپىنىڭ قارشىنى بىر ياققا قايرىپ قويۇپ ھەقىقەتكە ئەگىشىشى كېرەك . مۇسۇلماننىڭ نىشانى قۇرئان ۋە سۈننەت ئاساسىدىكى ھەقىقەتكە ئەگىشىش . فىقھى مەزھەپلىرى بولسا پەقەتلا قۇرئان ۋە سۈننەت ئاساسىدىكى ئەھكاملارنى بىلىشنىڭ يوللىرى بولۇپ ، قۇرئان ۋە سۈننەت ئەمەس .

بىز ئاللاھتىن بىزگە ھەقىقەتنى كۆرسىتىشىنى ھەمدە ئۇنىڭغا ئەگىشىشكە ياردەم قىلىشىنى ، ھەمدە بىزگە ناھەقىقەتنى(باتىلنى) كۆرسىتىشىنى ۋە ئۇنىڭدىن ساقلىنىشىمىزغا ياردەم قىلىشىنى سورايمىز . ئاللاھ پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەدنى تەرپلىسۇن .

پېشىۋا مۇھەممەد سالىھ مۇنەججىد